voorstel

Zwolle

Beslisnota voor de raad

Datum 25 mei 2023

Openbaar

Onderwerp	Financiële ondersteuning wijkinitiatieven in Assendorp en Diezerpoort
Versienummer	
Portefeuillehouder	A. Spaans
Informant	Christian Voortman, Lisa de Groot
Afdeling	Proces-, Programma- en Projectmanagement
Telefoon	06 20160362
Email	L.de.Groot@zwolle.nl

Financiële gevolgen

Betreft doel	6.4.1 We bevorderen dat Zwolle op termijn energieneutraal is 7.1.1 Gebiedsopgaven: Inwoners hebben bij gebiedsopgaven positie aan de voorkant, weten zich partner bij de uitvoering ervan en krijgen mogelijkheden voor vernieuwende maatschappelijke initiatieven
Begroting wijzigen	Nee
Dekking ten laste van	

Parafering	datumparaaf	**Raad**
Afdelingshoofd		☐ Informatienota voor de raad
Maarten Veeger		☐ Opinienota voor de raad
Portefeuillehouder		☐ Beslisnota voor de raad
Arjan Spaans		☒ n.v.t.

Bijlagen
Nvt.

De raad wordt voorgesteld om:

1. In te stemmen met de initiatieven in Assendorp en Dieze-Oost om te komen tot een wijkverbeteringsplan te beschouwen als experimenten voor overheidsparticipatie in bewonersinitiatieven;
2. Een verkenning te doen ten aanzien van doelen, resultaten en rol(len) van de gemeente en dit uit te werken tot een intentieovereenkomst voor langjarige samenwerking tussen de initiatiefnemers en de gemeente Zwolle.
3. Een verkenning te doen naar Dieze als pilotgebied voor de integrale aanpak van sociale en fysieke opgaven in de bestaande stad.
4. Voor het initiatief Dieze-Oost € 275.000 en voor het initiatief Assendorp € 175.000 beschikbaar te stellen.
5. Deze financiële consequenties te verwerken in de Berap 2023-1.

Datum 25 mei 2023

Inleiding
In Zwolle zijn meer dan tien wijkinitiatieven van verenigde bewoners (burgerinitiatieven) actief om woningen te verduurzamen en hernieuwbare warmte te organiseren of daar plannen voor te maken. Vaak leggen de initiatiefnemers de koppeling met leefbaarheid, klimaatadaptatie en mobiliteit. Deze initiatieven zijn in staat (mede-)bewoners uit te nodigen en te mobiliseren en versterken daarmee de sociale samenhang in de wijk.

Burgerinitiatieven hebben aandacht voor de menselijke kant van transities die burgers in hun thuisgevoel en waarden raakt: hun perspectief staat centraal. De betrokkenheid en flexibiliteit van burgerinitiatieven past bij de veranderende wereld en nieuw bestuur. Ze versterken de gemeenschap en de democratie, investeren in de relaties met mensen in de wijk, vergroten de organisatiekracht van bewoners, brengen samenhang in opgaves en zorgen voor uitvoeringskracht zodat er daadwerkelijk dingen gebeuren. Het is daarmee een veelbelovende beweging, groeiend in omvang en in professionaliteit, naast die van markt en overheid. In burgerinitiatieven is de rol van de overheid anders. Waar de gemeente in de stad vaak initiatiefnemer is van wijkverbetering en de inwoners meedoen, doet de gemeente bij deze burgerinitiatieven actief mee. Dat vraagt een andere werkwijze binnen de gemeentelijke organisatie, bijvoorbeeld ten aanzien van programmeren, prioriteren en plannen, omdat de gemeente aansluit op het initiatief en maatwerk levert. Daarnaast vraagt het integraal werken en transparante besluitvorming.

Twee initiatieven in Zwolle zijn toe aan een volgende stap richting uitvoering en hebben de gemeente gevraagd of zij wil participeren in de ontwikkeling van een verbeteringsplan voor hun wijken, of een deel daarvan. Het gaat om de stichting 50 Tinten Groen in Assendorp en het Coöperatief WijBedrijf Dieze in Dieze-Oost.

- 50 Tinten Groen ontwikkelt een plan voor de verduurzaming van het gebied rond de Sallandweide onder de naam ‘Groene renovatie’. Warmtetransitie is hierbij de drager, klimaatadaptatie en mobiliteitstransitie worden mee gekoppeld. In dit project gaat het in eerste instantie om 120 woningen.
- Het Coöperatief WijBedrijf Dieze werkt aan een integraal plan voor wijkverbetering, in eerste instantie met name voor de buurt Dieze-Oost, onder de naam ‘De opdrachtgever woont in de buurt’, waar de concreet uitgewerkte plannen voor warmtetransitie (Dieze Deelt Warmte) en klimaatadaptatie (Dieze boven water) de dragers van zijn, maar ook toevoegen van woningbouw een onderdeel van uit maakt. In dit project gaat het in eerste instantie om 500 woningen.

In het coalitieakkoord worden deze twee initiatieven expliciet benoemd. Daarin staat dat de gemeente hen de kans wil geven een rol te spelen in de energietransitie en hen de tijd en ruimte wil geven om te groeien in hun rol en een professionele organisatie te worden. Deze beslisnota geeft invulling aan deze passage uit het coalitieakkoord.

Datum 25 mei 2023

Projectgebied Assendorp

Figuur 1: Ruimtelijke afbakening 'focus gebied' WUP Dieze - Oost

Beoogd effect
Het uiteindelijke beoogd effect van de samenwerking met de beide initiatieven is dat delen van Assendorp en Diezerpoort aardgasvrij worden en de vitaliteit, duurzaamheid en leefbaarheid van deze gebieden toeneemt.

Hiervoor is een proces van gezamenlijk leren en ontdekken nodig. Immers, zoals in de inleiding benoemd, vraagt samenwerking met dit type initiatief een andere verhouding tussen overheid en burger. Dat is nieuw. Het vraagt een proces waarbij beleidsleren centraal staat. Dus niet het loslaten van beleid op een plan, maar het onderweg maken van beleid, de kaders mee laten bewegen met het plan. Hierbij staan steeds de gezamenlijke doelstellingen voorop en elke stap wordt aan deze doelstellingen getoetst. De initiatiefnemers bepalen het tempo en de gemeente participeert.

Het beoogd effect van deze nota is dat voor deze twee initiatieven in deze twee gebieden experimenteerruimte geboden wordt zodat initiatiefnemers tot een wijkverbeteringsplan kunnen komen en de gemeente kan leren wat daarvoor nodig is.

Argumenten
1.1 De initiatieven in Diezerpoort en Assendorp lenen zich ervoor om te leren hoe we als gemeente partner kunnen zijn van burgerinitiatieven.
In het coalitieakkoord staat dat de gemeente ruimte wil geven aan burgerinitiatieven om de energietransitie te versnellen. De initiatieven in Diezerpoort en Assendorp zijn hierbij expliciet benoemd. Ze lenen zich goed om hier ervaring mee op te doen. De initiatieven zijn al een aantal jaar actief, zijn ver uitgewerkt en dragen bij aan de doelen uit de Omgevingsvisie. De initiatieven nemen de gemeente enerzijds werk uit handen; de buurten stellen zélf een wijkverbeteringsplan op en gaan zélf aan de slag met de warmtetransitie. Anderzijds zal het ons als gemeente tijd kosten om te leren mee te bewegen met een inwonersinitiatief en wat dit vraagt ten aanzien van het programmeren, prioriteren en plannen van het werk. Studio Vers Bestuur van de provincie Overijssel wil het leerproces graag faciliteren/begeleiden.

1.2 Samenwerking tussen inwoners en overheid op basis van gelijkwaardigheid
De initiatieven zijn beide, hoewel verschillend, al in een vergevorderd stadium. De ideefase is voorbij en de planfase loopt. Het zijn serieuze plannen die haalbaar en uitvoerbaar lijken, maar wel de gemeente nodig hebben om tot uitvoering te komen. De gemeente heeft tegelijkertijd deze inwoners nodig om stappen te zetten in de energietransitie. De opgave bevindt zich immers deels in het civiele en deels in het publieke domein. Samenwerking is de sleutel.

1.3 Met deze initiatieven kan de gemeente ervaring opdoen met de gebiedsgerichte aanpak in de bestaande stad.
In het coalitieakkoord staat de ambitie om gebiedsgericht te gaan werken. Bij de gebiedsgerichte aanpak draait het om een integrale aanpak van de verschillende sociale en fysieke opgaven in een gebied. Daarnaast gaat het om het verbinden van stedelijke opgaven met opgaven die inwoners of andere gebruikers en eigenaren in het gebied zien. Vooralsnog richt de aanpak zich vooral op de groeiende stad en hoogdynamische gebieden. De initiatieven in Diezerpoort en Assendorp vragen echter ook om een gebiedsgerichte, integrale aanpak. Ze vormen daarmee een aanvulling op het reeds ingezette gebiedsgericht werken, omdat ze zich richten op de bestaande stad en bieden daarmee de mogelijkheid om te leren in de bestaande stad waar niet noodzakelijkerwijs een groeiopgave is.

Een voorbeeld voor de integraliteit van de aanpak is de business case voor Dieze. Door de appartementencomplexen op te toppen met extra woningen, genereren de VvE's inkomsten die gebruikt kunnen worden voor renovatie, isolatie en de warmtevoorziening. Zo draagt de warmtetransitie bij aan de woningbouwopgave.

1.4 We doen het samen
In Zwolle schuilt veel kracht. Die kracht is zichtbaar op verschillende terreinen, ook op het gebied van de energietransitie. O.a. vanuit de Omgevingsvisie wordt gewerkt aan een verdere versterking hiervan. Maar ook het programma Vitale wijk beoogt inwoners bij gebiedsopgaven bij de aanpak van wijkopgaven een positie aan de voorkant te geven. De gemeente neemt de rol van participant. Door deze initiatieven te zien als experiment is er ruimte om lessen te trekken waardoor het voor andere en nog volgende burgerinitiatieven makkelijker wordt om te starten of te groeien, mogelijk ook in andere domeinen.

2.1 Om een betrouwbare partner voor initiatiefnemers te zijn, is het belangrijk om met hen afspraken te maken over de samenwerking
Stap 1 is om de initiatieven te bestempelen als experiment, zoals hierboven toegelicht. Stap 2 is om een overeenkomst te sluiten met de initiatiefnemers. In deze overeenkomst staan de rollen en verantwoordelijkheden van initiatiefnemers en gemeente, de doelen en de resultaten van de samenwerking beschreven. In de overeenkomst staan tevens wat de voorwaarden van de gemeente zijn om in te kunnen stemmen met het resultaat. Ook staat beschreven wat initiatiefnemers en gemeente van elkaar kunnen verwachten ten aanzien van inzet van capaciteit en geld. In deze overeenkomst staat ook hoe gemeente en initiatiefnemers samen gaan leren van deze nieuwe manier van samenwerken, zodat toekomstige initiatieven daar profijt van hebben.

Onderdeel hiervan en vast vooruitlopend hierop is het beschikbaar stellen van een aanspreekpunt voor de initiatiefnemers. Deze functioneert als een zogenaamde 'omgekeerde' omgevingsmanager.

‘Omgekeerd’, omdat deze omgevingsmanager vooral binnen de gemeentelijke organisatie stuurt op integraliteit en de doelen van de gemeente bewaakt.

2.2 De plannen hebben overlap met de begrotingsdoelen voor energietransitie, klimaatadaptatie en het beheer van de bestaande stad.
Naar verwachting zal de financiële dekking voor de totstandkoming en uitvoering van de plannen uit de begrotingsprogramma’s voor Energietransitie, klimaat/riolering en vitale wijken komen. Daarom ligt het voor de hand dat wethouder Spaans bestuurlijk opdrachtgever en coördinerend wethouder wordt.

3.1 In Diezerpoort zijn veel kansen om sociale en fysieke doelen gelijktijdig te bereiken.
Het wijkverbeteringsplan voor Dieze-Oost richt zich op het verbeteren van de kwaliteit van de leef- en woonomgeving, waarbij de energietransitie een belangrijke katalysator is. Er zijn volop kansen om deze opgave te koppelen aan de sociaal-maatschappelijke opgaven in de wijk. Het werk om woningen te isoleren of de leefomgeving opnieuw in te richten, kan gedaan worden door mensen uit de wijk die nu geen werk hebben. Zo wordt het menselijk kapitaal in de wijk benut. Diezerpoort leent zich ervoor om op gebiedsniveau ervaring op te doen met het koppelen van fysieke en sociale doelen en zo gebiedsgericht, integraal te werken. Een eerste stap is om in een aantal gesprekken te verkennen wat de kansen zijn en wat een mogelijke aanpak is.

Risico’s
De risico’s van deze initiatieven zijn dat de planvorming meer kost dan begroot, dat de uitvoering te kostbaar is, dat de samenwerking niet goed loopt. Een ander risico is dat we als gemeente te veel control willen houden en het lastig vinden om de rol van participerende overheid te nemen, waardoor de initiatieven vertragen. Deze risico’s willen we beheersen door een intentieovereenkomst op te stellen en afspraken te maken over hoe we goed vinger aan de pols houden.

Financiën
De planvorming kost respectievelijk € 330.000 voor Dieze-Oost en € 180.000 voor Assendorp. Voor de ambtelijke advisering is voor € 90.000 euro aan capaciteit nodig. De planvormingskosten zijn voor een groot deel proceskosten om het commitment van inwoners te krijgen. Dit vraagt in in het geval van Dieze-Oost veel aandacht, omdat het daar gaat om appartementen in particulier eigendom, waarvan de eigenaren georganiseerd zijn in VvE’s. Het is een uitdaging om zulk vastgoed te verduurzamen, omdat er unanimiteit nodig is voor maatregelen. Daarnaast is er geld nodig voor technisch onderzoek naar het beste (toekomstbestendig en betaalbaar) alternatief voor warmte.

Voor de financiering van de planvorming door beide initiatieven zijn middelen (€ 100.000; 60.000 voor Dieze en 40.000 voor Assendorp) beschikbaar in de begroting 2023. Bij de Berap is een voorstel ingediend om het budget van € 50.000 vanuit Initiatiefrijk Zwolle in te zetten voor deze twee initiatieven. Daarmee is er voor de planvorming aanvullend € 245.000 en voor ambtelijke advisering € 30.000 voor Dieze-Oost en voor planvorming € 115.000 en voor ambtelijke advisering € 60.000 voor Assendorp nodig.

Kosten	**Dieze-Oost**	**Assendorp**
Planvorming	330.000	180.000
Ambtelijke adviescapaciteit	30.000	60.000
Totaal	360.000	240.000

Datum 25 mei 2023

Dekking		
Beschikbare middelen	**Dieze-Oost**	**Assendorp**
Programma energietransitie	60.000	40.000
Initiatiefrijk Zwolle (Besluitvorming bij Berap)	25.000	25.000
subtotaal	*85.000*	*65.000*

Aanvraag	**Dieze-Oost**	**Assendorp**
Proceskosten	245.000	115.000
Ambtelijke adviescapaciteit	30.000	60.000
subtotaal	*275.000*	*175.000*
Totaal	360.000	240.000

Communicatie
In overleg met de beide initiatieven zal worden gecommuniceerd. Het maakt bovendien onderdeel uit van de plannen die de beide initiatieven in voorbereiding hebben.

Vervolg
Na dit besluit wordt toegewerkt naar een intentieovereenkomst. Deze wordt ter besluitvorming voorgelegd aan het college.

De planfase in Dieze duurt ongeveer anderhalf jaar en loopt tot de tweede helft van 2024. De planfase voor Assendorp duurt een jaar en loopt ongeveer tot zomer 2024.Na afronding van deze fase zal duidelijk zijn welke kosten verbonden zijn aan de ontwerpfase en kan een doorkijk gegeven worden naar de realisatiefase. Dan zal er ook duidelijkheid zijn of de kosten van de voorbereiding ten laste van de business case gelegd kunnen worden. Het is niet uit te sluiten dat er in de toekomst een investeringsverzoek aan de gemeente wordt gedaan. Als dat aan de orde is zal er een nieuwe afweging gemaakt worden of we een volgende fase van samenwerking ingaan die leidt naar een samenwerkingsovereenkomst (SOK).

Openbaarheid
Dit voorstel is openbaar.